

XORIJIY INVESTITSIIYALAR VA ULARNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Abdurazzakov Diyorbek Iqtisodiyot yo'nalishi 4-kurs talabasi

Ilmiy rahbar:

Egamberdiyev Xumoyun Iqtisodiyot fakulteti Iqtisodiyot kafedrası (PhD)

dotsent

Alfraganus Universiteti

Annotatsiya; Ushbu tezisda O'zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarning ta'siri tahlil qilinadi. 2024-yilda mamlakatga jalb qilingan xorijiy investitsiyalar hajmi 34,8 milliard dollarni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 1,6baravarga oshdi. Asosiy kapitalga xorijiy investitsiyalar hajmi 333,8 trillion so'mga yetdi, bu esa 2023-yilga nisbatan 52,1% ga ko'payganini ko'rsatadi. Investitsiyalar asosan energetika, kimyo sanoati, elektrotexnika va qurilish tarmoqlariga yo'naltirilgan. Hududlar kesimida Toshkent shahri, Namangan va Farg'ona viloyatlari xorijiy investitsiyalarni o'zlashtirishda yetakchilik qilmoqda. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotning turli sohalarida ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va eksport salohiyatini kuchaytirish kabi ijobiy ta'sirlarni ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, investitsiya muhitidagi ba'zi muammolar, masalan, qonunchilikdagi noaniqliklar va byurokratik to'siqlar, xorijiy investorlarning faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu tezisda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va ularning iqtisodiyotga ta'sirini yaxshilash bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: xorijiy investitsiyalar, iqtisodiy o'sish, O'zbekiston iqtisodiyoti, investitsiya muhiti.

Global iqtisodiyotning tobora integratsiyalashuvi va raqobatning kuchayishi sharoitida xorijiy investitsiyalar mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston ham o'zining iqtisodiy islohotlar dasturini amalga oshirish, bozor mexanizmlarini joriy etish va xorijiy kapitalni jalb qilish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlashga intilmoqda. 2017-yildan boshlab amalga oshirilgan islohotlar, jumladan, bozor iqtisodiyotiga o'tish, davlat mulkini xususiylashtirish va soliq tizimini soddalashtirish xorijiy investitsiyalarni jalb qilishga yordam berdi. 2024-yilda O'zbekistonga xorijiy investitsiyalar hajmi 34,8 milliard dollarni tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 1,6 baravarga ko'pdir. Xususan, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 31,8 milliard dollarni tashkil etdi. Ushbu investitsiyalar asosan sanoat, energetika va infratuzilma sohalariga yo'naltirilgan. Investitsiyalarni jalb qilishda Toshkent shahri, Namangan va Farg'ona viloyatlari yetakchilik qilmoqda. Toshkent shahrida xorijiy investitsiyalar hajmi 40,2 trillion so'mni tashkil etdi, bu jami investitsiyalarning 27,9 foizini tashkil etadi.

1. Xorijiy investitsiyalar tushunchasi va turlari

Xorijiy investitsiyalar-bu xorijiy investorlar tomonidan boshqa mamlakat iqtisodiyotiga kiritiladigan kapital mablag'lari bo'lib, ular to'g'ridan-to'g'ri va portfel investitsiyalariga bo'linadi. To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalariga kiritilsa, portfel investitsiyalari aksiyalar va obligatsiyalar kabi moliyaviy vositalarga kiritiladi.

2. O'zbekiston investitsiya muhitining hozirgi holati

O'zbekiston investitsiya muhitini yaxshilash maqsadida bir qator islohotlar amalga oshirildi. 2024-yilda mamlakatga xorijiy investitsiyalar hajmi 34,8 milliard dollarni tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 1,6 baravarga ko'pdir. Asosiy kapitalga

xorijiy investitsiyalar hajmi 333,8 trillion so'mni tashkil etdi, bu esa 2023-yilga nisbatan 52,1% ga ko'payganini ko'rsatadi.

3. Xorijiy investitsiyalarning iqtisodiyotga ta'siri

Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotning turli sohalarida ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va eksport salohiyatini kuchaytirish kabi ijobiy ta'sirlarni ko'rsatmoqda. 2024-yilda 560 ta yirik va o'rta loyihalar ishga tushirildi, natijada 28,5 mingta yangi ish o'rne yaratildi va 710million dollarlik eksport qilish imkoniyati paydo bo'ldi.

4. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda yuzaga kelayotgan muammolar

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda quyidagi muammolar mavjud:

· Qonunchilikdagi noaniqliklar: Ba'zi qonunlar va me'yoriy hujjatlarning noaniqligi investorlarning qarorlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

· Korrupsiya va byurokratiya: Korrupsiya va byurokratik to'siqlar investitsiya muhitini yomonlashtirishi mumkin.

· Infratuzilma yetishmovchiligi: Ayrim hududlarda infratuzilma ob'ektlarining yetishmasligi investitsiyalarni jalb qilishda to'siq bo'lmoqda.

5. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish bo'yicha takliflar

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni yanada samarali tashkil etish uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

· Qonunchilikni soddalashtirish va investorlar uchun shaffof muhit yaratish.

· Korrupsiya va byurokratiya bilan kurashish uchun qat'iy choralar ko'rish.

· Infratuzilma ob'ektlarini rivojlantirish va hududlararo tenglikni ta'minlash.

· Ta'lim va malaka oshirish tizimini yaxshilash orqali inson kapitalini rivojlantirish.

Xorijiy investitsiyalarning iqtisodiyotga ta'siri

O'zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish so'nggi yillarda sezilarli darajada oshdi. 2024-yilda mamlakatga xorijiy investitsiyalar hajmi 34,8 milliard dollarni tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 1,6 baravarga ko'pdir. Asosiy kapitalga xorijiy investitsiyalar hajmi 333,8 trillion so'mni tashkil etdi, bu esa 2023-yilga nisbatan 52,1% ga ko'payganini ko'rsatadi.

Sanoat va ishlab chiqarish sohasidagi o'sish

Xorijiy investitsiyalar asosan sanoat, energetika va infratuzilma sohalariga yo'naltirilgan. 2024-yilda 560 ta yirik va o'rta loyihalar ishga tushirildi, natijada 28,5 mingta yangi ish o'rni yaratildi va 710 million dollarlik eksport qilish imkoniyati paydo bo'ldi.

Hududiy taqsimot va sektorlar kesimida tahlil

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda Toshkent shahri, Namangan va Farg'ona viloyatlari yetakchilik qilmoqda. Toshkent shahrida xorijiy investitsiyalar hajmi 40,2 trillion so'mni tashkil etdi, bu jami investitsiyalarning 27,9 foizini tashkil etadi.

Kelajak istiqbollari

O'zbekiston hukumati xorijiy investitsiyalarni yanada ko'paytirish va iqtisodiyotning turli sohalarini rivojlantirish bo'yicha bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda. 2025-yilda 42 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish rejalashtirilgan bo'lib, bu mamlakat iqtisodiyotining yanada diversifikatsiyasiga va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarning ta'siri tahlil qilindi. 2024-yilda mamlakatga xorijiy investitsiyalar hajmi 34,8 milliard dollarni tashkil etdi, bu o'tgan yilga nisbatan 1,6 baravarga ko'pdir. Asosiy kapitalga

xorijiy investitsiyalar hajmi 333,8 trillion so'mni tashkil etdi, bu esa 2023-yilga nisbatan 52,1%o ga ko'payganini ko'rsatadi. Xorijiy investitsiyalar iqtisodiyotning turli sohalarida ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va eksport salohiyatini kuchaytirish kabi ijobiy ta'sirlarni ko'rsatmoqda. 2024-yilda 560 ta yirik va o'rta loyihalar ishga tushirildi, natijada 28,5 mingta yangi ish o'rni yaratildi va 710 million dollarlik eksport qilish imkoniyati paydo bo'ldi. Biroq, investitsiya muhitidagi ba'zi muammolar, masalan, qonunchilikdagi noaniqliklar va byurokratik to'siqlar, xorijiy investorlarning faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, O'zbekiston hukumati xorijiy investitsiyalarni yanada ko'paytirish va iqtisodiyotning turli sohalarini rivojlantirish bo'yicha bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda. 2025-yilda 42 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish rejalashtirilgan bo'lib, bu mamlakat iqtisodiyotining yanada diversifikatsiyasiga va barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti
2. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi 3. UZA - O'zbekiston Milliy axborot agentligi. (2024). "2024-yilda O'zbekistonga jalb qilingan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi 31,8 mlrd dollarni tashkil etdi."
5. Kun.uz. (2024). "O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar hajmi keskin kamaydi."
6. UzDaily. (2024). "O'zbekiston 2024-yilda 333,8 trillion so'mlik xorijiy investitsiya va kredit jalb qildi."